

เอเชียปริทัศน์

JOURNAL OF ASIAN REVIEW

ปีที่ 38 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2560 ราคา 150 บาท

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และประวัติศาสตร์บาดแผล

เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเอเชียศึกษา โดยเป็นพื้นที่สำหรับการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการและเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการสู่สาธารณะเพื่อประโยชน์แก่สังคมในวงกว้างต่อไป

เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารราย 6 เดือน ออกเผยแพร่ในเดือนมิถุนายนและธันวาคม และอาจมีฉบับพิเศษปีละไม่เกิน 1 เล่ม รับผิดชอบบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเอเชียศึกษาในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชชาติพันธุ์ ภาษาและวรรณกรรม และมิติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอเชียปริทัศน์ ยินดีพิจารณาบทความวิจัย (research article) บทความทางวิชาการที่ไม่ใช่งานวิจัย (non-research academic article) บทความปริทัศน์ (review article) และบทปริทัศน์หนังสือ (book review) ที่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาข้างต้น ผู้ส่งบทความสามารถส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ตลอดทั้งปี บทความที่ส่งเข้ามารับการพิจารณาจะได้รับการประเมินแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน

บทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์ใน **เอเชียปริทัศน์** เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนบทความเท่านั้น ผู้พิมพ์และคณะกรรมการไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความแต่อย่างใด

ลิขสิทธิ์วารสารและบทความเป็นของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอเชียปริทัศน์
ปีที่ 38 ฉบับที่ 2 ก.ค.- ธ.ค. 2560
ISSN 0125-3638

JOURNAL OF ASIAN REVIEW
Vol.38 No.2 July-December 2017
ISSN 0125-3638

คณะกรรมการ

Editorial Board

กิตติ ประเสริฐสุข
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Kitti Prasirtsuk
Thammasat University

จรัญ มะลูลีม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Jaran Maluleem
Thammasat University

ไชยวัฒน์ คำชู
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chaiwat Khamchoo
Chulalongkorn University

ทวีศักดิ์ รูปสิงห์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Taweesak Roopsing
King Mongkut's University
of Technology North Bangkok

ธีระ นุชเปี่ยม
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

Theera Nuchpiam
Office of the Royal Society

สุภางค์ จันทวานิช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Supang Chantavanich
Chulalongkorn University

นงเยาว์ เนาวรัตน์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Nongyao Naowarat
Chiang Mai University

ปรัชญา ชุมนานเสียว
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Prachaya Chumnaseaw
Ramkhamhaeng University

วิทยา สุจริตธนาธิกุล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Witthaya Sucharithanarugse
Chulalongkorn University

สุนทร ชุตินทรานนท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sunait Chutintaranond
Chulalongkorn University

พลโท สุรสิทธิ์ ถนัดทาง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

LTG Surasit Thanadtang
National Defence Studies Institute

สุวรรณมา สถาอนันท์ Suwanna Satha-anand
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University

อนัส อมาตยกุล Anas Amatayakul
มหาวิทยาลัยมหิดล Mahidol University

อิมรอน มะลูลีม Imron Maluleem
สำนักจุฬาราชมนตรี Sheikhul Islam Office

ที่ปรึกษา: Advisor:
นวนน้อย ตรีรัตน์ Nualnoi Treerat

หัวหน้ากองบรรณาธิการ: Chief Editor:
สุภาพร โพธิ์แก้ว Suphaporn Phokaew

บรรณาธิการประจำฉบับ: Issue Editors:
ศราวดี อารีย์ Srawut Aree

บรรณาธิการภาษาอังกฤษ: Language Editor:
ธีระ นุชเปี่ยม Theera Nuchpiam

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ: Editorial Assistant
นุกุณท์ บุญวงศ์ Nukun Boonwong

ออกแบบปก Art work
สุธีร์ บุญลา Sutee Boonla

สำนักงาน

สถาบันเอเชียศึกษา

อาคารประชาธิปไตย-ราไพพรรณี ชั้น 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330

-โทร. 0-2218 7411 email: ias@chula.ac.th -www.ias.chula.ac.th

พิมพ์โดย

ศรีบูรณะคอมพิวเตอร์-การพิมพ์ โทร. 02-2154506

สารบัญ

การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมบนพื้นฐานชาติพันธุ์ต่อต้านยาเสพติด ของกองทัพแห่งรัฐฉาน ฐิติวุฒิ บุญยวงศิริวัชร	1
ความรุนแรงไร้พรมแดนของผู้ลี้ภัยข้ามชาติ: กรณีศึกษาชาวอุยกูร์จากซินเกียง สู่ชาติ เศรษฐมลินี	27
การแปลงเปลี่ยนสถานภาพจากผู้สูญเสียไปสู่ นักกิจกรรมสังคมของผู้หญิง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซารีฮาน สุหลง	57
การผจญภัยของ “ปาตานี” ใน “ปัตตานี”: การเมืองของถ้อยคำในประวัติศาสตร์ชาตินิยมมลายูปาตานี รอมฎอน ปันจอร์	83
ภาคประชาสังคมกับรัฐในความขัดแย้งและกระบวน การสันติภาพบังซาโมโร ฟารีดา ปันจอร์	123

บทบรรณาธิการ

ด้วยความที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายมาช้านาน ทั้งระบอบการเมืองการปกครอง ศาสนา และกลุ่มชาติพันธุ์ ในแง่หนึ่งความแตกต่างหลากหลายก็ทำให้สังคมต้องหาทางปรับตัวเข้าหากันเพื่อการอยู่ร่วมกัน แต่ในอีกแง่หนึ่งความแตกต่างหลากหลายก็อาจเป็นเงื่อนไขไปสู่การปะทะเผชิญหน้าและความขัดแย้งชนิดที่ก่อให้เกิดความรุนแรง ดังเช่นที่เกิดขึ้นหลายครั้งและหลายแห่ง ทั้งที่เป็นความขัดแย้งในระดับภายในรัฐและระดับระหว่างรัฐ แต่ในระยะหลัง การที่กลุ่มประเทศในภูมิภาครวมตัวกันจัดตั้งอาเซียนและยึดถือกติการ่วมกันที่จะไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิก ตลอดจนการใช้แนวทางการทูตแบบ “การใช้มิติเห็นชอบร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์” ทำให้ความเสี่ยงของการเผชิญหน้าในระดับระหว่างรัฐลดน้อยลงไป ถึงอย่างนั้น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ยังเป็นสนามของความขัดแย้งรุนแรงในระดับภายในรัฐอยู่ โดยมีกลุ่มที่เห็นต่างออกมาท้าทายอำนาจรัฐเพื่อยกระดับการต่อสู้ไปสู่การปกครองตนเองหรือแม้แต่การแบ่งแยกดินแดนอยู่อย่างต่อเนื่อง

ความต่างทางอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และประวัติศาสตร์บาดแผล ถือเป็นเครื่องมือในการปะทะต่อรองระหว่างคู่ขัดแย้ง ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีศึกษาที่สำคัญ งานของรอมฎอน ปันจอร์ ได้ศึกษาการใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันในตัวของงานวิชาการทางประวัติศาสตร์ชายแดนใต้เพื่ออธิบายประเด็นใจกลางของความขัดแย้งทางชาติพันธุ์การเมืองที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ปลายด้ามขวานของประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานได้เป็นอย่างดี นอกจากงานศึกษาความต่างด้านอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ผ่านเลนส์ประวัติศาสตร์ดังกล่าว เอเชียปริทัศน์เล่มนี้ยังมีอีกบทความที่เกี่ยวกับปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของ ชารีฮาน สุหลง ซึ่งอธิบายการแปลงเปลี่ยนของบทบาทผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งในพื้นที่จากที่เคยเป็นกลุ่มคนผู้สูญเสียสู่บทบาทการเป็นนักกิจกรรมสังคม โดยคนกลุ่มนี้ถือเป็นพลังสำคัญอีกภาคส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ

ความขัดแย้งบนเกาะมินดาเนาทางภาคใต้ของฟิลิปปินส์เป็นอีกปัญหาหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่น่าจับตามองและควรค่าต่อการติดตามความเคลื่อนไหว โดยเฉพาะในปัจจุบันที่กระบวนการสันติภาพได้คืบหน้าไปไกลถึงขั้นมีการผ่านมติเป็นข้อกฎหมายในรัฐสภาให้พื้นที่มินดาเนาเป็นเขตปกครองตนเอง ด้วยเหตุนี้ บทความของ ฟารีดา ปันจอร์ จึงมีความสำคัญยิ่ง มิใช่เพียงแค่นั้นแง่ของการทำความเข้าใจต่อพลวัตและการเปลี่ยนแปลงของปัญหาความไม่สงบ แต่ยังมีความสำคัญในแง่ของการถอดบทเรียนความสำเร็จ โดยเฉพาะบทบาทของภาคประชาสังคมในพื้นที่ความขัดแย้งที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการประคับประคองและผลักดันกระบวนการเจรจาสันติภาพให้เดินหน้าและบรรลุผลสำเร็จในท้ายที่สุด

บทความที่น่าสนใจยิ่งอีกชิ้นเป็นงานศึกษาของ จิตวิฑูฒิ บุญยวงศ์วิวัชร เรื่อง การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมบนพื้นฐานชาติพันธุ์ต่อต้านยาเสพติดของกองทัพแห่งรัฐฉาน แก่นกลางของการนำเสนองานวิชาการเรื่องนี้คือรูปแบบเฉพาะของการจัดการปัญหา ยาเสพติดที่เกิดขึ้นบริเวณแนวชายแดนไทยพม่าผ่านการสร้างอุดมการณ์ชาติพันธุ์-ชาตินิยม บทความนี้นอกจากจะเป็นงานที่เปี่ยมมุมมองใหม่ต่อแนวทางการแก้ปัญหา ยาเสพติดที่แพร่ระบาดอย่างมากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ยังน่าจะเป็นประโยชน์เชิงนโยบายต่อประเทศไทยในการกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดบนพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่าผ่านการสร้างเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์

สุดท้ายแต่มิได้หมายความว่ามีความสำคัญท้ายสุดคืองานของ สุชาติ เศรษฐมาลินี เรื่องความรุนแรงไร้พรมแดนของผู้ลี้ภัยข้ามชาติ โดยได้ศึกษากรณีชาวอุยกูร์จากซินเจียงที่เข้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย ข้อค้นพบของสุชาติน่าสนใจยิ่ง เพราะนอกจากจะอธิบายตัวตนของชาวอุยกูร์ที่ไม่ค่อยมีงานศึกษาที่เป็นวิชาการออกมามากนักในสังคมไทยแล้ว ยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายของจีนที่มีต่อชาวอุยกูร์ อันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ก่อให้เกิดความเข้มข้นของปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระยะหลัง แต่ที่สำคัญคือการทำงานศึกษาได้อธิบายถึงผลกระทบของปัญหาอุยกูร์ต่อไทยในรูปปัญหาความรุนแรงไร้พรมแดนของผู้ลี้ภัยข้าม

ชาติที่รัฐบาลไทยจำเป็นต้องหาแนวทางป้องกันและแก้ไขอย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต

เอเชียปริทัศน์ฉบับนี้มุ่งให้ความสนใจความขัดแย้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บทความวิชาการและบทความวิจัยที่ได้คัดเลือกมานำเสนอนี้มีความแตกต่างหลากหลายอันเกิดจากพื้นฐานความสนใจของนักวิชาการแต่ละคน แม้กระนั้น งานที่ได้รับการคัดเลือกมาอย่างพิถีพิถันเหล่านี้ก็ล้วนสะท้อนมุมมองและแนวคิดที่นอกจากจะมีความลุ่มลึกแล้ว ยังเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไทยอีกด้วย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะยังประโยชน์ต่องานวิชาการ ต่อการพัฒนา นโยบายของรัฐ และต่อการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความต่างในสังคมไทย

ศราวุฒิ อารีย์
บรรณาธิการประจำฉบับ